

Nr 109.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 6, 31 och 90 §§ av lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården; given Stockholms slott den 18 februari 1927.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över social-ärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 6, 31 och 90 §§ av lagen den 14 juni 1918 om fattigvården.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Jakob Pettersson.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 6, 31 och 90 §§ av lagen den 14 juni 1918
(nr 422) om fattigvården.

Härigenom förordnas, att 6, 31 och 90 §§ i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

6 §.

Två eller — — — må ske.

Fråga om dylik förening må även väckas av Konungens befallningshavande, som därom inhämtar yttrande från kommunerna och i övrigt förfar på sätt ovan är sagt. Där kommunerna icke äro ense om förening, som här avses, må om densamma förordnas, endast såvitt fattigvården finnes vara bristfällig och sammanslutningen prövas nödig för att undanröja eller minska bristfälligheten eller det eljest finnes uppenbarligen vara till allmänt gagn, att sammanslutningen kommer till stånd.

31 §.

Fattigvårdssamhälle skall — — — eller utackorderas.

Flera samhällen må förena sig om gemensam anstalt; skolande, där ej för ändamålet bildas kommunalförbund, villkoren för föreningen samt de bestämmelser, som äro erforderliga för skötseln av anstalten, upptagas i reglemente, som fastställas av Konungens befallningshavande.

Framställning rörande dylik förening må ock av fattigvårdssamhälle göras hos Konungens befallningshavande. Göres sådan framställning, eller finner Konungens befallningshavande skäl väcka dylik fråga, inhämtar Konungens befallningshavande, där lagen om kommunalförbund icke finnes böra tillämpas, yttrande i ärendet från de samhällen frågan rör och verkställer i övrigt erforderlig utredning. Uppnås mellan samhällena enighet om anordnande av gemensam anstalt, vare lag som i nästföregående stycke sägs. I annat fall, så ock då fråga varit om bildande av kommunalförbund men samhällena icke enats om antagande av förbundsordning, överlämnar Konungens befallningshavande efter utredning jämlikt nyssnämnda lag handlingarna i ärendet jämte eget yttrande till Kungl. Maj:t, som, när skäl därtill äro, äger förordna, att samhällena eller vissa av dem skola bilda kommunalförbund för anordnande av gemensam anstalt, samt fastställa förbundsordning och bestämma tiden då förbundet skall träda i verksamhet. Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning, då fråga uppkommer om ny medlems inträde i kommunalförbund. Sedan kommunalförbund enligt Kungl. Maj:ts förordnande kommit till stånd, må Kungl. Maj:t, på ansökan av förbundsmedlem, förordna om ändring i förbundsordningen. Ej må utan Kungl.

Maj:ts medgivande kommunalförbund, som nu sagts, upplösas eller förbundsmedlem vinna utträde.

Fattigvårdssamhälle, som — — — behov därav.

90 §.

Med fullständigt — — — 1 januari 1929.

Under övergångstiden ankommer det på Konungens befallningshavande att söka åstadkomma ordnande inom kommunerna av sådana anstalter, i fall där så anses lämpligt genom överenskommelser mellan kommunerna om gemensam anstalt eller genom bildande av kommunalförbund; och må såsom anstalt av det ena eller andra slaget godtagas redan befintlig anstalt, som är eller kan göras lämplig för ändamålet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1928.

---

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 18 februari 1927.*

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Departementschefen, statsrådet Pettersson, anför:

Jag anhåller nu att få anmäla en av statens inspektör för fattigvård och barnavård, kanslirådet G. H. von Koch den 19 oktober 1926 gjord framställning med förslag till åtgärder för vinnande av en förbättrad fattigvård och barnavård i landets småkommuner.

Framställning från statens inspektör för fattigvård och barnavård.

Omförmälda framställning är föranledd av de svårigheter, som med hänsyn till den stora splittringen i småkommuner inom vissa delar av landet visat sig möta för ett rationellt ordnande av fattigvården och barnavården, särskilt i vad angår åstadkommande av erforderliga ålderdomshem och andra liknande anstalter. Ett särskilt skäl att nu beakta denna fråga har ansetts vara, att på riksdagens initiativ genom lag den 23 april 1926 slutpunkten för övergångstiden för ordnandet av kommunernas anstaltsväsen framflyttats från den 1 januari 1929 till den 1 januari 1931. I 90 § i fattigvårdslagen heter det nu, att med fullständigt ordnande beträffande ålderdomshem må anstå intill sistnämnda dag, dock att där särskilda omständigheter föreligga, uppskov må lämnas intill den 1 januari 1934. I samma paragraf föreskrives, att länsstyrelse, i fall där så anses lämpligt, skall söka åstadkomma överenskommelser mellan kommuner om gemensam sådan anstalt. Avsikten med nyssnämnda framflyttning av sluttiden har varit att bereda kommunerna möjlighet att ordentligt förbereda sin anstaltsfrågas lösning. I utskottsutlåtandet i ärendet (andra lagutskottets utlåtande nr 16) har även anförts, att utskottet förutsatte, att de myndigheter, som hade sig anförtrodd ledningen av här ifrågavarande arbete, skulle låta sig angeläget vara att tillse, att den ökade tidsfrist, som vid ett bifall till förslaget skulle medgivas kommunerna, av dem användes på ett sådant sätt, att den mest ändamålsenliga lösningen av anstaltsfrågan ernåddes.

Angående de faktiska förhållanden som föranlett framställningen må nu anföras följande.

Enligt i framställningen förekommande statistiska uppgifter om kommunernas storlek funnos den 31 december 1920 25 kommuner med ett antal innevånare under 200, 371 med ett innevånareantal av 201—500 och 665 med ett antal innevånare uppgående till 501—1,000. Ungefär halva antalet (1,061) av Sveriges 2,371 landskommuner hade således ett innevånareantal, som ej översteg 1,000. Drages gränsen vid en folkmängdssiffra av 1,500, föllo under

denna gräns 1,506 kommuner. De län, som ägde det största antalet småkommuner, om gränsen drages vid 500 innevånare, voro Skaraborgs, Älvsborgs, Malmöhus och Gotlands län med respektive 97, 62, 52 och 51 dylika kommuner.

Uti en vid framställningen fogad bilaga lämnas närmare uppgifter om förhållandena inom landets kommuner med högst 200 innevånare; antalet sådana kommuner uppgick år 1925 till trettio.

von Koch anför härefter i sin framställning:

I sin befattning hade fattigvårds- och barnavårdsinspektören haft rikt tillfälle att lära känna olägenheterna av att den kommunala hjälpverksamheten i stor utsträckning handhades av små primärkommuner, som ej vore tillräckligt bärkraftiga i ekonomiskt avseende och även ur andra synpunkter illa rustade att fylla denna uppgift.

De olägenheter, som kommunernas litenhet medförde ur hjälpverksamhetens synpunkt, kunde sammanfattas sålunda.

Kommunerna hade alltför ringa ekonomisk bärkraft för att kunna tillfredsställande utöva ifrågavarande hjälpverksamhet. En enda understödstagare kunde i vissa små kommuner öka utdebiteringen med 2 à 3 bevilningskronor per skattedragare. Utgången av en enda fattigvårdsprocess kunde medföra ekonomisk ruin för en sådan kommun och hade faktiskt lett till att staten måst träda i kommunens ställe och övertaga fattigvårdsutgiften i fråga. Den svaga ekonomien tvingade kommunen till en ofta upprörande hårdhet mot de fattiga, vilka hindrades att inflytta och förvägrades hjälp vid behov. Faktiskt hade innevånarna i dessa småkommuner mindre möjligheter än annorstädes att vid nödtillfälle erhålla hjälp. Anstaltsväsendet kunde endast med största svårighet ordnas tillfredsställande; det vore orimligt att varje liten kommun skulle hava egen anstalt, och på frivillig väg kunde en förening om gemensam anstalt ofta ej åstadkommas. Av denna anledning funnes exempelvis å gotländska landsbygden ej en enda godkänd fattigvårdsanstalt, och endast ett par anstalter därstädes kunde sägas någorlunda nöjaktigt fylla sin uppgift. Administrationen medförde även stora svårigheter. Det vore ofta omöjligt finna lämpliga personer till alla de olika nämnder och styrelser, vilka enligt lag skulle tillsättas även i en liten kommun. I åtskilliga fall hölles aldrig några sammanträden, uppgjordes inga stater, utövades alls ingen verksamhet, ehuru obestridligt behov föreläge. Skulle ett uppenbart hjälpbehov framställa sig, stode kommunen alldeles handfallen och måste söka råd hos fattigvårds- och barnavårdskonsulenten. I mindre svåra fall gjordes intet åt saken. Där sammanträden förekomme, vore ärendena så få, att ledamöterna ej kunde förvärva någon erfarenhet i arbetet. De många småkommunerna vållade vidare ett otal processer, föranledande split mellan kommunerna samt onödigt och kostsamt arbete såväl för fattigvårdsstyrelserna och barnavårdsnämnderna som för länsstyrelserna. Att kontrollen av hjälpverksamheten skulle bli ytterligare försvärad, låge i öppen dag.

För att råda bot på de anförda svårigheterna ur fattigvårds- och barnavårdssynpunkt stode följande utvägar tillbuds.

1. En mindre kommun avtalade med en större om *inackordering* av sina understödstagare och kunde under sådana förhållanden enligt 31 § i fattigvårdslagen erhålla befrielse från skyldigheten att uppföra anstalt.

2. Enligt 6 § i fattigvårdslagen bildades av två eller flera kommuner *gemensamt fattigvårdssamhälle*. Härigenom skapades en ny kommun, en

specialkommun för fattigvård, vars område utgjordes av primärkommunernas sammanlagda områden. Det nya fattigvårdssamhället bleve ensamt ansvarigt för fattigvårdens tillgodoseende inom området.

3. I och för uppförande av *anstalt* bildades (i enlighet med 31 § i fattigvårdslagen samt enligt lagen om kommunalförbund) *kommunalförbund* med lämpligt antal anslutna kommuner.

I framställningen redogöres därefter för den utsträckning, i vilken dessa hjälpmedel kommit till användning. Därom anföres följande.

Vad först anginge *inackordering* av en liten kommuns anstaltsvårdsbehövande i en annan kommuns anstalt vore detta en i många fall lämplig utväg, som av statens fattigvårdsinspektion livligt rekommenderats och som i ganska stor utsträckning anlåtats. Den kunde dock allenast komma till användning ifråga om små kommuner, belägna nära större sådana, och hade sålunda ej betydelse i län, där det stora flertalet kommuner vore små.

Vad vidare beträffade *gemensamma fattigvårdssamhällen*, hade sådana kommit till stånd allenast på fyra platser i landet. Det vore knappast att förvänta, om man i fortsättningen helt skulle lita på frivillighet, att avsevärt fler sådana samhällen skulle uppstå. Den länsstyrelserna enligt 6 § fattigvårdslagen tillkommande rätten att utan kommunernas medgivande förordna om gemensamt fattigvårdssamhälle, »såvitt fattigvården finnes vara bristfällig och sammanslutningen prövas nödig för att undanröja eller minska bristfälligheten» hade, så vitt känt vore, aldrig tagits i anspråk.

Den tredje utvägen, bildandet av *kommunalförbund*, hade livligt diskuterats i alla de trakter, där småkommuner funnes. Överallt i landet hade kännedom spritts om hur man skulle gå tillväga vid bildandet av sådana förbund, varjämte förslag till förbundsordning utarbetats. Någon bristande upplysning i frågan föreläge sålunda ej. Vid tvenne tillfällen hade Kungl. Maj:t förordnat en särskild sakkunnig person att biträda vid bildandet av dylika förbund. Frukten av allt det arbete, som sålunda nedlagts på denna fråga, kunde visserligen ej ännu fastställas, men att döma av antalet godkända förbundsordningar vore resultatet ringa. Enligt uppgifter, som meddelats av landskommunernas förbund, skulle intill september 1926 följande antal kommunalförbund ha tillkommit: i Skaraborgs län 9, i Kalmar län 7, i Malmöhus län 6, i Uppsala län 4, i vartdera av Östergötlands och Älvsborgs län 2 samt i vartdera av Södermanlands, Blekinge, Jönköpings och Västmanlands län 1, varjämte 1 förbund vore delat på Uppsala och Västmanlands län. Antalet godkända förbundsordningar belöpte sig sålunda till 35.

I framställningen lämnas härefter en översikt över det antal förbund, som enligt länsstyrelsernas och fattigvårdskonsulenternas åsikt vore behövt.

Genom en kommitté, tillsatt av länsstyrelsen i Skaraborgs län redan år 1920, hade föreslagits länets uppdelning i 73 anstaltsområden. Detta förslag hade, sedan det utsänts till kommunerna för yttrande, godkänts av länsstyrelsen. Av en utav länsstyrelsen i Uppsala län tillsatt kommitté, vars förslag godkänts av länsstyrelsen, hade föreslagits 8 förbund. I de båda Skånelänen hade länge pågått utredning och förslag om indelning av länen i lämpliga anstaltsområden. Antalet av de sålunda föreslagna förbunden uppginge till 45. I Kalmar och Kronobergs län hade vederbörande länsstyrelser genom skrivelser till kommunerna och på annat sätt sökt främja idén om sammanslutning av kommuner, där sådan visat sig erforderlig. I Älvsborgs län

hade fattigvårdskonsulenten på uppdrag av länsstyrelsen uppgjort en plan omfattande 28 anstaltsområden. Inom Gotlands län hade någon sådan plan ej uppgjorts, enär sedan länge allmänt rådde den uppfattningen, att hela landsbygden borde uppdelas på några få anstaltsområden. Då emellertid vid ett möte med kommunernas representanter dessa uttalat sig emot varje åtgärd att anordna alderdomshem och i stället förordat uppförandet av hem för kroniskt sjuka genom landstingets försorg, hade under de tre sista åren utredning skett i sistnämnda hänseende utan att dock något som helst resultat ännu nåtts. För Gotland syntes sålunda särskilt angeläget att sådana bestämmelser komme till stånd, som kunde leda till anstaltsvårdens ordnande. Troligen behöves i detta län allenast 3 à 4 kommunalförbund, på vilka de 92 landskommunerna, som samtliga vore mycket små, skulle fördelas. Jämväl i Stockholms, Östergötlands, Södermanlands, Västmanlands m. fl. län krävdes för anstaltsvårdens ordnande upprättandet av kommunalförbund till ett antal, som beräknades uppgå till omkring 100 à 150. Av denna utredning skulle alltså framgå, att under de närmaste åren omkring 250 à 300 kommunalförbund måste upprättas i och för ett tillfredsställande ordnande av anstaltsvården.

I framställningen anföres härefter följande.

Att kommunalförbundstanken vunnit så pass ringa tillämpning berodde ej på bristande upplysning, ej heller på tvivel om denna gemensamhets fördelar ur ekonomisk synpunkt. Alla syntes vara överens om principen, att vid ordnandet av anstaltsvården inom småkommunerna gemensamhet i någon form vore erforderlig. En anstalt kunde emellertid ej gärna ordnas för mindre än 10 à 15 pensionärer, och då behovet av anstaltsvård brukade växla mellan 5 och 7 platser per tusen innevånare, vore tydligt, att gemensamhetsidén vore riktig. Jämväl ur synpunkten av att bereda en god vård åt pensionärerna vore detta fallet, enär kvalificerad personal av ekonomiska skäl kunde anskaffas, endast när anstalten omfattade ett större område. Den erfarenhet, som funnes att tillgå genom redan existerande förbund på området ifråga, talade också otvetydigt till förmån för denna organisationsform. Men när det gällde förverkligandet av densamma, uppstode stora svårigheter på grund av att genomförandet hittills baserats på frivillighet. Kommunerna enades ogärna, vore ofta misstänksamma mot varandra och saknade, om de lämnades att utan hjälp reda upp saken, opartisk ledning. Genom den länsstyrelserna medgivna rätten att befria småkommuner från anstaltsbyggandet hade en och annan sådan kommun, ibland efter att hava fört saken till regeringsrätten, brutit sig ut ur ett tilltänkt förbund och därigenom vållat att planerna skrinlagts. Allt tydde på att utan några slags tvångsbestämmelser några större resultat icke kunde förväntas ifråga om denna utväg.

Befaras kunde emellertid, att, om ingen åtgärd vidtoges för att giva myndigheterna ökad möjlighet att taga ledningen vid anstaltsvårdens ordnande, den av 1926 års riksdag beslutade fristen för anstaltsväsendets ordnande ej skulle medföra åsyftat gagn. Riksdagens beslut hade nämligen haft den effekten, att det tidigare, livliga arbetet på detta område inom småkommunerna avmattats eller helt avstannat, emedan man i det längsta ville uppskjuta sakens behandling. Verkningarna härav syntes givetvis bliva, att man vid övergångstidens slut måste i en hast lösa anstaltsfrågan, vilket komme att medföra väsentligt större kostnader, än om saken i tid sorgfälligt utreddes. Den situationen syntes sålunda kunna förväntas inträffa, att städerna och de större landskommunerna löste sin anstaltsfråga inom den beslutade övergångstiden,

medan småkommunerna ej hunne slutföra arbetet, såvida ej särskilda åtgärder vidtoges för att främja sammanslutning kommunerna emellan.

I framställningen har vidare erinrats om att tidigare ifrågasatts kraftigare åtgärder för att förmå småkommunerna ena sig ifråga om anstaltsvårdens ordnande. Härom heter det i framställningen:

Vid förberedelserna till 1918 års fattigvårdslag hade länsstyrelsen i Älvsborgs län ifrågasatt, att i lag borde bestämmas något sätt att genom myndighets beslut fastställa distrikt av två eller flera fattigvårdssamhällen med skyldighet att hålla gemensam anstalt. Gotlands länsstyrelse hade ifrågasatt huruvida icke, där föreliggande förhållanden uppenbarligen gäve vid handen att en sammanslagning enligt 6 § fattigvårdslagen vore fördelaktig, denna finge åstadkommas utan samtycke av vederbörande kommuner. Även socialstyrelsen hade ifrågasatt, att Kungl. Maj:t borde äga att förordna om sammanslutning jämväl mot kommunernas vilja. Kungl. Maj:t hade emellertid i 1918 års proposition i fattigvårdsfrågan uttalat, att man åtminstone tills vidare borde nöja sig med det indirekta tvång, som låge i risken att, om en förening ej komme till stånd, föreläggande att upprätta egen anstalt kunde meddelas. Man borde avvakta resultatet av den verksamhet för sammanslutningarnas åvägabringande, som ålæge länsstyrelserna och fattigvårdsinspektionen. Om emellertid under övergångstidens förra hälft tydligt visade sig, att intet stode att vinna på frivillighetens väg, syntes det vara tid att taga under överbäggande, om ej kraftigare stadganden borde komma till stånd.

Härefter anföres i framställningen:

Mer än hälften av den ursprungligen fastställda övergångstiden vore tilländalupen, och man syntes nu kunna fastslå, att de hjälpmedel, som stode till buds för att ordna den kommunala hjälpverksamheten på ett på samma gång humant och billigt sätt inom landets småkommuner, ej vore tillfyllest. Då kraftigare åtgärder sålunda vore behöfliga, uppstode frågan, huru dessa borde vara beskaffade.

Det vore klart, att den principiellt sett bästa lösningen vore att tvångsvis förena småkommunerna i kommuner av lämplig storlek. Med styrka hade detta framhållits av bl. a. statistiska centralbyrån i dess yttrande öfver 1918 års förslag till ny fattigvårdslag. Det låge emellertid i sakens natur, att en reform av detta slag skulle kräva såväl långa förberedelser som lång övergångstid. Om man exempelvis fastslog, att alla kommuner med en befolkning ej överstigande 500 inneväanare skulle sammanslås med andra — en till synes ganska rimlig begränsning — syntes detta vålla ändring i ej mindre än 396 kommuners förhållanden. En sådan reform, som oundvikligen förr eller senare tvingade sig fram, komme givetvis att verka mycket omvälvande på bestående förhållanden. Det kunde därför måhända ifrågasättas, om ej problemet kunde angripas mera försöksvis, t. ex. genom att till en början allenast sammanslå sådana kommuner, som uppenbarligen vore oförmögna att leva ett tillfredsställande kommunalt liv, t. ex. de som hade ett inneväanareantal under 200. Det skulle då allenast bli fråga om ett 30-tal kommuner, och ingen olägenhet torde i själva verket kunna påstås uppstå, om dessa kommuner försvunne som självständiga administrativa enheter.

Emellertid skulle ett så begränsat ingripande ha en ganska obetydlig verkan på lösningen av det problem, som nu framförallt vore aktuellt, nämligen ett tillfredsställande ordnande under de närmaste åren av anstaltsvården. För vinnande av detta syfte syntes man böra anlita de utvägar, som för närvarande stode till buds, nämligen bildandet av gemensamma fattigvårdssamhällen och åstadkommandet av kommunalförbund för anstalters till-

komst. Småkommunerna borde beredas tillfälle att välja vilketdera tillvägagångssätt de föredroge, men det borde ej tillåtas dem att förbliva helt overksamma på detta område. Samtliga kommuner borde deltaga i anstaltsbildningen. Behovet av anstaltsvård vore nämligen mycket växlande under olika tider, och den kommun, som ej i tid försäkrade sig om disponerandet av åtminstone *en* plats i ett ålderdomshem, kunde lätt komma i en mycket obehaglig belägenhet. Med hänsyn till att allenast omkring 4 år återstode, innan anstaltsfrågan skulle vara löst, borde behöfliga ändringar i lagstiftningen vidtagas vid 1927 års riksdag.

De sålunda ifrågasatta ändringarna i lagstiftningen skulle enligt framställningen vara följande:

1) Omarbetning av 6 § i fattigvårdslagen med ändamål att på ett otvetydigt sätt stärka Kungl. Maj:ts befogenhet att sammansluta kommuner till ett fattigvårdssamhälle, även då de ej vore ense om dylik förening. Åtminstone borde ett sådant förtydligande av paragrafen åstadkommas, att därav framginge, att redan den omständigheten att en nödvändig befunden anstalt ej kommit till stånd borde, oavsett medgivet anstånd, anses såsom sådan bristfällighet i fattigvårdsavseende, som i och för sig finge föranleda Kungl. Maj:t att enligt andra stycket av 6 § förordna om gemensamt fattigvårdssamhälles bildande. Måhända borde steget tagas ut så långt, att dylik befogenhet lämnades Kungl. Maj:t i varje fall, då gemensamhetsanordningen funnes vara till uppenbart gagn för fattigvården inom vederbörande kommuner.

2) Ändring i lagstiftningen om kommunalförbund med ändamål att bereda Kungl. Maj:t befogenhet att under vissa omständigheter förordna om bildande av kommunalförbund även mot bestridande av en eller flera av de ifrågakommande kommunerna.

Beträffande sistnämnda fråga har det i framställningen erinrats, att kommittén för kommunala nybildningar i sina motiv till förslaget till lag om kommunalförbund (sid. 346) uttryckligen uttalat sig för önskvärheten av att den offentliga myndigheten hade makt att med tvång inskrida, om så skulle vara i offentligt intresse nödvändigt, och därvid särskilt hänvisat på fattigvården. Att kommittén icke föreslagit stadgande i dylik riktning hade förklarats vara bland annat och väsentligen beroende på att det ansetts klokt att därmed finge anstå, tills den nya lagstiftningen blivit under någon tid försökt och lämnat tillfälle till erfarenhetsrön.

De hittills gjorda försöken finge nu enligt framställningen anses hava ådagalagt, å ena sidan att fattigvårdsförbunden, där de åstadkommits, varit till mycket gagn och tillvunnit sig förtroende, samt å andra sidan att svårigheterna att på varje punkt åvägbringa full enighet vore så stora, att den önskvärda utvecklingen därigenom blivit stäckt på ett för fattigvården och kommunerna beklagligt sätt. Allt syntes tala för att försökstiden borde anses vara till ända och att lagstiftningen, stödd på nödiga erfarenhetsrön, nu borde fullföljas i förordad riktning.

3) I samband med de sålunda föreslagna lagändringarna borde den enligt 31 § i fattigvårdslagen länsstyrelserna medgivna rätten att bevilja kommu-

nerna befrielse från skyldigheten att uppföra anstalt överflyttas på Kungl. Maj:t. Härigenom undanröjdes olägenheten av att, sedan länsstyrelsen vidtagit åtgärder för att samla ett antal kommuner i ett förbund, en av dessa kommuner, som vägrats befrielse från anstaltsbyggandet av länsstyrelsen, överklagade beslutet i regeringsrätten och vunne sådan befrielse.

Slutligen har i framställningen anförts, att mot de föreslagna åtgärderna måhända kunde invändas, att det vore olämpligt att tvinga en kommun att vidtaga en åtgärd, som den ej ansåge gagnelig. Erinras borde emellertid, att beslutanderätten förbehållits Kungl. Maj:t och att detta förutsatte, att en fullständig utredning förebragts beträffande åtgärdens gagn för de samhällen, som berördes därav. Vidare kunde anmärkas mot förslagen, att ett framgående på denna väg, nämligen sammanslutning för vinnande av förbättrad fattigvård, skulle utgöra hinder för att i framtiden skapa större, bärkraftigare kommuner. Såvitt nu kunde bedömas, skulle emellertid så ej bli valet. Tvärtom skulle de föreslagna åtgärderna sannolikt främja bildandet av större kommuner. Kommunerna skulle nämligen få klart för sig, att det ginge förträffligt att gemensamt ordna en så viktig uppgift som anstaltsvården, och slutsatsen syntes skola bli, att även vissa övriga kommunala uppgifter skulle bli bättre lösta genom ett dylikt samarbete, exempelvis beträffande skolväsendet. När erfarenheten om samarbetet ifråga om anstaltsvården lärt kommunerna, att åtskilligt stode att vinna, både ekonomiskt, socialt och administrativt, genom bildande av större kommunområden, syntes tiden vara inne att gå vidare på den inslagna vägen.

Yttranden. Över framställningen hava utlåtanden avgivits av kammarkollegium, kamrarrätten, svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet samt länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs och Skaraborgs län, d. v. s. framförallt i de län, där småkommuner förekomma till större antal. Från landskommunernas förbund, som beretts tillfälle att yttra sig i ärendet, har sådant yttrande icke inkommit. Av flertalet av de hörda myndigheterna har vitsordats, att särskilt i avseende å fattigvården och barnavården stora svårigheter kunde möta i samhällen med ringa folkmängd och obetydliga tillgångar och att dessa svårigheter icke kunde avhjälpas allenast genom penningbidrag eller skatteutjämningsåtgärder.

Kammarkollegium och *kamrarrätten* hava emellertid hemställt, att framställningen icke måtte föranleda någon åtgärd, därvid dock inom förstnämnda myndighet skiljaktiga meningar uttalats.

Kammarkollegium erinrar om den genom lagen den 23 april 1926 medgivna tidsfristen med ordnande av de i 31 § fattigvårdslagen omförmälda anstalterna samt yttrar bland annat:

Den sålunda medgivna tidsfristen kunde så mycket mindre åberopas till stöd för en tvångslagstiftning mot kommunerna, som densamma just avsåge att trygga kommunernas möjlighet att på frivillighetens väg lösa anstaltsfrågan. Hade statsmakterna föreställt sig, att frågan måste lösas tvångsvis, hade tydligtvis någon förlängning av fristen icke ifrågakommit. Det till grund för lagen liggande riksdagsbeslutet utgjorde alltså icke ett skäl för,

utan ett avgörande skäl mot en tvångslagstiftning i den nu föreslagna riktningen. Det kunde ju icke vara rimligt, att, innan ens den nya tidsfristen börjat löpa, tillgripa tvångsätgärder mot kommunerna. Huruvida dylika åtgärder i en framtid och sedan den medgivna fristen tilländalupit, kunde visa sig erforderliga, vore en fråga, som då finge tagas under öfvervägande. Förvarande förslag vore alltså för tidigt väckt. Ej heller från synpunkten av kommunalförvaltningen i dess helhet kunde den föreslagna lagändringen förordas. Det förefölle vara en för kommunalförbundets själva idé främmande tanke att införa tvångsbestämmelser, icke blott, såsom rimligt vore, med avseende å förbundets upplösning och likvidation, utan även med avseende å detsammans ingående. Därmed skulle öppnas utsikt för statliga ingripanden i kommunernas inre förvaltning i en utsträckning, som helt visst icke överensstämde med självstyrelsegrundsatsen i vårt lands kommunalförfattningar. Utan starkt tvingande skäl borde givetvis lagstiftningen icke ingripa i denna inre förvaltning. Men något sådant skäl vore icke för det närvarande anført. *Två reservanter* hava anført, att i stället ändring borde ske i lagen om kommunalförbund, så att tvångsmöjlighet generellt skapades. Därest ändring skedde i fattigvårdslagen, borde 31 § så ändras, att befogenheten att bevilja befrielse från skyldighet att uppföra anstalt överflyttades till Kungl. Maj:t. *Generaldirektören Nehrman* har gjort ett uttalande av i huvudsak samma innebörd samt tillika yttrat, att det icke syntes rimligt att redan nu tillgripa en tvångslagstiftning på ifrågavarande område.

Kammarrätten har anført, att det givetvis vore önskvärt, att fattig- och barnavården ordnades så tillfredsställande som möjligt i rikets samtliga kommuner, och kammarrätten hölle jämväl för troligt, att sammanslutningar av mindre kommuner till större enheter ävensom ökad sammanslutning av kommuner i fattigvårds- och barnavårdsavseende skulle vara ägnade att befrämja en god fattig- och barnavård i de mindre kommunerna, liksom dylika sammanslutningar kunde antagas i någon mån medverka till nedbringande av antalet fattigvårdsprocesser. *Kammarrätten* måste dock betvivla, att tvångsätgärder av nu ifrågavarande art vore den rätta vägen för att nå det angivna målet. I varje fall syntes denna väg icke böra beträdas annat än med största försiktighet och i yttersta nödfall. En på ömsesidig överenskommelse grundad sammanslutning kunde med all säkerhet förväntas giva ett betydligt bättre utbyte än en tvångsvis genomförd, inom vilken slitningar de sammanslutna kommunerna emellan icke torde utebliva. Därtill komme, att en förenig av mindre kommuner till större enheter givetvis icke kunde ske under hänsynstagande enbart till fattigvårds- och barnavårdsförhållandena inom kommunerna i fråga. Enligt kammarrättens uppfattning kunde tiden för vidtagande av tvångsätgärder i syfte att åstadkomma sammanslutningar i fattigvårds- eller barnavårdsavseende i varje fall icke ännu anses inne, så mycket mindre som den tid, inom vilken i 31 § fattigvårdslagen angivna anstalter skola vara ordnade, blivit utsträckt så sent som genom lagen av den 23 april 1926.

Liknande synpunkter hava uttalats av majoriteten inom *fattigvårds- och barnavårdsförbundets* styrelse, som bland annat framhåller, att det vore svart att redan nu bedöma, i vad mån ändringar i gällande lagstiftning kunde vara nödiga, samt att man därför under ytterligare någon tid borde avvakta, huru den medgivna tidsfristen komme att utnyttjas, innan man företog ett så avsevärt ingrepp i den kommunala självstyrelsen, som förslaget innebure. Förbundets ordförande, *f. d. landshördingen Wulén*, har däremot uttalat sig för utsträckt möjlighet att för lösning av fattigvårdens anstaltsfråga anordna

kommunalförbund. — Jämväl länsstyrelserna i *Blekinge* och *Kristianstads* län hava avstyrkt förslaget.

Av *övriga länsstyrelser*, som yttranden avfordrats, hava de flesta direkt förordat lagstiftning i framställningens syfte.

Sålunda är *länsstyrelsen i Östergötlands län* av den uppfattningen, att sammanslutning i önskad omfattning icke kan vinnas på frivillighetens väg, och tillstyrker därför på det livligaste de föreslagna ändringarna i fattigvårdslagen. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* anför, att de förarbeten, som vidtagits för anstaltsvårdens ordnande i vissa småkommuner inom länet, givit vid handen, att det vore långt ifrån visst, att beträffande dessa kommuner lämpliga överenskommelser kunde komma att frivilligt träffas, och länsstyrelsen anser det vara otvivelaktigt, att dylika avtal skulle kunna genomföras, därest Kungl. Maj:t kunde tvångsvis förordna om sammanslutning. *Länsstyrelsen i Kalmar län* anser lika med förslagsställaren, att kraftigare åtgärder för ordnande av anstaltsfrågan vore av behovet synnerligen påkallade, samt tillstyrker, att den föreslagna lagändringen med det snaraste måtte komma till stånd. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* uppger, att för nämnda läns vidkommande särskilda åtgärder icke direkt tarvades, men uttalar sin fulla anslutning till de principer, som ligga till grund för framställningen, och har icke funnit anledning till erinran mot någon av de föreslagna åtgärderna.

Några länsstyrelser hava uttalat sig för förslaget men dock icke ansett sig kunna i alla delar ansluta sig till detsamma.

En av sist avsedda länsstyrelser, den i *Älvsborgs län*, finner förslaget att för anstaltsfrågans lösning åt Kungl. Maj:t inrymma ökade befogenheter att vidtaga åtgärder mot kommunerna icke vara lyckligt. Då dessa ökade befogenheter skulle bestå dels i utvidgning av Kungl. Maj:t redan tillkommande befogenheter, dels i överflyttning, i vissa fall med skärpning, av befogenheter, som nu ankomme å länsstyrelsernas prövning och avgörande, innebure förslaget en administrativ centralisering, som måste avstyrkas. Däremot vore ofrånkomligt, att länsstyrelsernas arbete för anstaltsfrågans lösning under de närmaste åren skulle underlättas samt snabbare och säkrare resultat vinnas, om förslaget på så sätt förverkligades, att i visst avseende ökad befogenhet lämnades länsstyrelserna. Därest sålunda i lagen om kommunalförbund förutsättningen om enighet mellan samhällena borttoges, skulle länsstyrelserna få ett verksamt påtryckningsmedel vid anstaltsfrågans ordnande. Denna befogenhet komme med säkerhet att av länsstyrelserna användas endast i yttersta nödfall. En säkerhetsåtgärd vore, att länsstyrelsens beslut i dylika fall underställdes Kungl. Maj:ts prövning.

Från annat håll — *länsstyrelsen i Uppsala län* — framhålles, att den bestående kommunala indelningen och självständigheten så mycket som möjligt syntes böra bevaras mot ingrepp. Det vore alltså lämpligt att söka råda bot för överklagade missförhållanden genom åtgärder, som endast i vissa avseenden förenade skilda kommuner till gemensam verksamhet. Att på förslaget sätt utsträcka möjligheten till tvångssammanslutning enligt 6 § skulle vara i hög grad olämpligt. Då bildande av kommunalförbund för upp-

rättande och drift av fattigvårdsanstalt vore en mindre ingripande men i många fall tillräckligt verksam åtgärd, förordades i avseende å bildandet av sådant förbund enahanda befogenhet för Kungl. Maj:t som i fråga om kommuners förenande till gemensamt fattigvårdssamhälle.

I övrigt hava mot förslaget olika punkter framställts anmärkningar i huvudsakligen följande hänseenden.

Något förtydligande av 6 § i fattigvårdslagen syntes icke påkallat, då befogenhet till ingripande i ifrågavarande fall redan nu torde föreligga. En länsstyrelse — i *Gotlands län* — anser paragrafen i dess nuvarande lydelse böra tolkas så, att där omförmält förordnande om gemensamt fattigvårdssamhälle finge ske endast därest fattigvården vore bristfällig i *samtliga* de kommuner, om vilkas sammanslagning fråga är. Lagen syntes emellertid böra erhålla sådan ändrad lydelse, att det bleve möjligt att tvångsvis sammanslå en kommun, där fattigvården vore bristfällig, med en annan kommun, även om någon bristfällighet i sagda avseende icke vore för handen i den senare. — *Länsstyrelsen i Hallands län* ifrågasätter lämpligheten av den föreslagna ändringen i lagstiftningen om kommunalförbund. Här gällde det nämligen icke blott att bilda en ny enhet för tillämpning av gällande lagar på ett visst område av samhällslivet utan även att fastställa förbundsstadgar, vilkas innehåll kunde vara föremål för skilda meningar. Det syntes mindre lämpligt, att en sådan fråga skulle kunna mot bestridande avgöras av Kungl. Maj:t i administrativ ordning. Om det i framställningen föreslagna tillägget till 6 § vidtoges, torde det få antagas, att kommunerna, därest de föredroge systemet med kommunalförbund, läte sig angeläget vara att överenskomma om dylika, enär de eljest riskerade att mot sin vilja bliva fullständigt sammanslutna i förevarande avseende. I allt fall syntes en kommun ej böra kunna tvingas ingå i kommunalförbund endast för att fattigvården därigenom skulle bliva tillfredsställande ordnad för övriga såsom medlemmar av tilltänkt förbund avsedda kommuner. — Vad i framställningen anförts rörande ändring i 31 § fattigvårdslagen har av en länsstyrelse — i *Uppsala län* — ansetts böra föranleda sådan ändring i lagen om regeringsrätten, att besvär över länsstyrelses beslut att vägra kommun befrielse från skyldigheten att uppföra fattigvårdsanstalt skulle prövas av Kungl. Maj:t i statsrådet. Från andra håll framhålles, att den föreslagna lagändringen i denna del saknade fog; länsstyrelsens närmare kännedom om ortsförhållandena vore en faktor, som gäve stöd för bibehållande av nu gällande tillvägagångssätt.

Av de hörda myndigheterna har vitsordats, att i samhällen med ringa Departements-
folkmängd och obetydliga tillgångar stora svårigheter möta att på tillfreds-
ställande sätt ordna fattigvården. Av utredningen torde även framgå, att för-
hållandena mångenstädes äro sådana, att möjlighet till tvångsåtgärder måste
finnas, för att ändring till det bättre skall kunna ernås. Väl torde, såsom av
kammarkollegium anmärkts, med det genom 1926 års lagändring medgivna
uppskovet med anskaffande av anstalter hava avsetts att trygga kommunernas
chefen.

möjlighet att på frivillig väg lösa anstaltsfrågan. Detta synes mig dock icke utgöra något avgörande skäl *mot* införande av tvångsmedel för användning i sådana fall, där det är uppenbart, att vederbörande på grund av oförmåga eller bristande vilja icke inom den föreskrivna tiden komma att ordna sin fattigvård. Då, såsom i förevarande framställning framhållits, 1926 års riksdag måste anses hava på slutgiltigt sätt bestämt övergångstiden, har därvid tydligen förutsatts, att efter utgången av densamma anstaltsfrågan ingentädes skulle vara olöst. Att låta med den ifrågasatta lagstiftningen anstå, till dess ytterligare en del av övergångstiden förflutit, synes mig därför icke lämpligt; det måste anses vara av vikt att, där ett ingripande befines vara av nöden, detta kan ske å sådan tid, att anstaltsfrågans ordnande icke fördröjes utöver den av statsmakterna bestämda tiden. Härtill kommer, att det säkerligen i åtskilliga fall, då kommunerna visserligen äro ense om att en gemensam anstalt bör bildas men enighet icke kan åstadkommas rörande villkoren, lärerböra framstå som en fördel för dem, att en myndighet finnes med befogenhet att förordna härom. Sannolikt är ock, att i det övervägande antalet fall något tvångsförfarande icke skall behöva tillämpas, i det att den länsstyrelsen och Kungl. Maj:t tillerkända befogenheten oftast torde leda därhän att frivillig överenskommelse träffas. Erinras må för övrigt, att tvångsmedel ju redan finnas i 6 § och att den väsentligaste av de nu föreslagna åtgärderna — rätt för Kungl. Maj:t att förordna om kommunalförbund — allenast innebär beredande av möjlighet till ett *mindre* långt gående ingripande än enligt nämnda paragraf. Jag finner alltså, att behov av lagstiftning i framställningens syfte föreligger och att anledning saknas att avvakta senare tidpunkt för dess genomförande.

6 §. Vad därefter angår de särskilda av de i förevarande syfte föreslagna lagstiftningsåtgärderna och till en början de ifrågasatta ändringarna i 6 § av fattigvårdslagen, finner jag lika med vissa av de hörda myndigheterna förtydligande av paragrafen ej erforderligt. Den nuvarande avfattningen torde nämligen medgiva möjlighet till ingripande, därest nödvändig befunnen anstalt ej kommit till stånd.

Däremot synes det i framställningen alternativt föreslagna tillägget vara värt beaktande. Enligt gällande lag kan Kungl. Maj:t förordna om förening till gemensamt fattigvårdssamhälle allenast såvitt fattigvården finnes vara bristfällig och sammanslutningen prövas nödig för att undanröja eller minska bristfälligheten. Att utsträcka Kungl. Maj:ts befogenhet härutinnan jämväl till fall, där det eljest prövas vara till uppenbart gagn att sammanslutningen kommer till stånd, synes mig icke innebära större intrång i kommunernas självbestämmanderätt, än som i dylikt fall kan anses befogat. Förutsättning för ingripande bör dock ovillkorligen vara, att sammanslutningen är till gagn för *samtliga* de kommuner, om vars sammanslutning är fråga, liksom det för närvarande vid fall av bristfällig fattigvård för tvångssammanslutning erfordras, att bristfällighet föreligger hos dem alla. Jag kan alltså icke biträda vad från en länsstyrelse föreslagits eller att kommun, som redan har *ordnad* fattigvård, skulle kunna tvångsvis sammanslutas med annan kommun.

Å andra sidan synes mig bestämmelsen ej heller böra erhålla den i framställningen förordade avfattningen eller att ingripande finge ske, så snart åtgärden vore till uppenbart gagn för *fattigvården* inom kommunerna. Hänsyn måste givetvis tagas även till de ekonomiska konsekvenserna för kommunerna av sammanslutningen. Endast en sådan sammanslutning torde, då bristfällighet i fattigvården icke föreligger, tvångsvis böra komma till stånd, som i en var av kommunerna antingen medför bättre fattigvård för mindre eller samma kostnad eller ock bidrager att minska kostnaderna utan att fattigvården därav försämras. Uttrycket i den av mig föreslagna lagtexten, att åtgärden skall finnas »uppenbarligen vara till allmänt gagn», avses skola hava nu angivna innebörd.

Den lagändring, som erfordras för att bereda Kungl. Maj:t befogenhet att förordna, att samhällen skola förena sig om gemensam fattigvårdsanstalt, har i framställningen avsetts skola vidtagas i lagen om kommunalförbund. Det synes mig dock lämpligare att i sådant syfte göra ett tillägg till 31 § i fattigvårdslagen. Detta lagrum medgiver kommuner att, där de äro ense, ingå sådan förening jämväl *utan att* för ändamålet bilda kommunalförbund. Frågan om rätt för myndighet att mot kommuns bestridande förordna om bildande av kommunalförbund var, såsom förut erinrats, föremål för övervägande hos kommittén för kommunala nybildningar. Kommittén höll före, att under vissa omständigheter dylik befogenhet skulle visa sig gagnelig, bland annat för åstadkommande av anordningar för fattigvårdens tillgodo-seende. Kommittén hade likväl underlåtit att föreslå stadganden om tvångs-sammanslutning bland annat på den grund, att dylika stadganden borde inrymmas i de lagar, som reglerade de kommunala uppgifter varom fråga vore, och ej i lagen om kommunalförbund. I detta sammanhang må ock erinras, att 16 § av lagen den 6 juni 1925 om polisväsendet i riket innehåller bestämmelse om rättighet för länsstyrelse att i vissa fall förordna om bildande av kommunalförbund för polisverksamhetens upprätthållande.

31 §.

Delvis efter mönster av sistnämnda lagrum har jag, i överensstämmelse med nyss återgivna uttalande från förarbetena till kommunalförbundslagen och i anslutning till stadgandet i 31 § 2 stycket i fattigvårdslagen angående rätt för fattigvårdssamhällen att förena sig om gemensam anstalt, därtill fogat ett nytt stycke av innehåll, att fråga om sådan förening kan av kommun väckas hos länsstyrelse. Sker så eller finner länsstyrelsen, utan att sådan framställning gjorts skäl, att upptaga dylik fråga, har länsstyrelsen att verkställa undersökning och utredning samt, då enighet mellan samhällena ej kan uppnås om förening — med eller utan kommunalförbund — angående gemensam anstalt, hänskjuta ärendet till Kungl. Maj:t, som, när skäl därtill äro, äger förordna, att samhällena skola för ändamålet bilda kommunalförbund. Det kan ifrågasättas, om icke i överensstämmelse med motsvarande stadgande i lagen om polisväsendet avgörandet borde ligga hos Konungens befallningshavande. Häremot kan dock invändas, att de kommuner, varom

fråga är i sistnämnda lagrum, redan utgöra en gemenskap, i det att förut-sättning för förordnande är att deras områden helt eller delvis utgöra ett polisdistrikt, under det att beträffande fattigvårdssamhällena ingen sådan gemenskap är förhanden. Ingreppet i självbestämmanderätten synes alltså vara i viss mån större i det senare än i det förra fallet. Med hänsyn därtill och då det är av vikt, att en enhetlig tillämpning kommer till stånd, finner jag det riktigast att låta avgörandet ankomma på Kungl. Maj:ts prövning. En av de hörda myndigheterna har föreslagit, att beslutanderätten borde tillkomma Konungens befallningshavande, vars beslut borde underställas Kungl. Maj:ts prövning. En sådan anordning torde i sak ej skilja sig från den av mig föreslagna, vilken sistnämnda därjämte skulle medföra den fördelen, att förfarandet i huvudsak komme att överensstämma med vad i 6 § i fattigvårdslagen stadgas för det nyss omnämnda fallet att fråga om två eller flera kommuners förenande till ett gemensamt fattigvårdssamhälle väckes av länsstyrelsen.

I förtydligande syfte har visst tillägg gjorts till 31 § 2 stycket.

Vad slutligen angår det i framställningen föreslagna överflyttandet å Kungl. Maj:t av rätten att bevilja kommun befrielse från skyldigheten att uppföra anstalt, är det även min uppfattning, att en viss formell oegentlighet kommer att finnas därutinnan, att fråga om bildande av kommunalförbund skall avgöras av Kungl. Maj:t i statsrådet, under det att fråga om dylik befrielse för någon av ifrågavarande kommuner skulle kunna komma att i sista hand avgöras av regeringsrätten. I praktiken torde emellertid denna oegentlighet knappast kunna tänkas leda till några svårigheter. Det kan förutsättas, att vid behandlingen av vartdera av båda ärendena hänsyn kan tagas till den andra frågan. Då härtill kommer, att det måste anses betänkligt att på Kungl. Maj:t överflytta hela den stora grupp av ärenden, varom här är fråga, samt det å andra sidan icke låter sig göra att utan grundlig utredning jämkna på regeringsrättslagens bestämmelse om att av regeringsrätten skola avgöras alla mål om fattigvård och barnavård, har jag ansett tills vidare böra anstå med lagändring i ena eller andra riktningen. Jag vill emellertid tillägga, att det enligt min mening är befogat att verkställa en undersökning, huruvida icke såväl nu ifrågavarande som andra grupper av fattigvårds- och barnavårdsmål lämpligen kunde överflyttas från regeringsrätten till Kungl. Maj:t i statsrådet.

90 §. Såsom inledningsvis erinrats, åligger det länsstyrelse att under övergångstiden beträffande anordnande av ålderdomshem försöka åstadkomma överenskommelser mellan kommuner om gemensam anstalt. En följd av den föreslagna ändringen i 31 § torde böra bliva, att det uttryckligen ålägges länsstyrelse att i sådant syfte även söka åstadkomma kommunalförbund. Tillägg av denna innebörd har gjorts till 90 §.

Ikraft-
trädande.

Nu ifrågasatta lagändringar torde lämpligen kunna träda i kraft den 1 januari 1928.

Föredraganden uppläser härefter inom socialdepartementet upprättat förslag till lag om ändrad lydelse av 6, 31 och 90 §§ av lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården samt hemställer, att förslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Conr. Falkenberg.
